

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav translatologie

Translatologie

Autoreferát (teze) disertační práce

Mgr. Jelizaveta Getta

Jiří Levý – průkopník moderního myšlení o překladu

Jiří Levý – Pioneer of Modern Thinking in Translation

Studies

Vedoucí práce PhDr. Bc. Tomáš Svoboda, Ph.D.

2024

Obsah

1	OSNOVA DISERTAČNÍ PRÁCE	3
2	ÚVOD DO PROBLEMATIKY A CÍLE DISERTAČNÍ PRÁCE.....	4
3	METODY VÝZKUMNÉ PRÁCE.....	5
3.1	Analýza diskurzu Levého publikačních výstupů	5
3.2	Archivní výzkum.....	6
3.3	Realizace rozhovorů	7
4	DÍLČÍ VÝSLEDKY DISERTACE	8
4.1	Levého kvalifikační práce jako důležité mezníky v genezi jeho tezí a publikací	8
4.2	Mimořádná šíře teoreticko-metodologických východisek	8
4.3	Interdisciplinarita a vzájemná propojenost Levého badatelských zájmů	10
4.4	Širokospektrální pojetí překladu jako výzkumného tématu.....	12
4.4.1	Dějiny překladu	12
4.4.2	Teorie literárního překladu.....	13
4.4.2.1	Umění překladu.....	14
4.4.2.2	Další vývoj Umění překladu	14
4.4.3	Kritika a analýza překladu	16
4.5	Levý jako průkopník didaktiky překladu	18
4.6	Levého přínos k osvětě o překladu v národním i mezinárodním měřítku.....	19
5	NEVYČERPATELNOST VÝZKUMU LEVÉHO DÍLA	21
6	BIBLIOGRAFIE POUŽITÁ V DISERTACI.....	22
6.1	Primární zdroje	22
6.2	Sekundární zdroje	25
6.3	Archivní fondy.....	33
7	PŘEHLED PUBLIKOVANÝCH PRACÍ, KONFERENCEČNÍCH PŘÍSPĚVKŮ, PEDAGOGICKÉ A DALŠÍ AKADEMICKÉ ČINNOSTI AUTORKY DISERTACE	34
7.1	Publikované práce.....	34
7.2	Konferenční příspěvky.....	35
7.3	Pedagogická činnost.....	37
7.4	Další akademická činnost	37

1 Osnova disertační práce

- 1) Úvod
- 2) Metody výzkumné práce
- 3) Levého dětství a studentská léta
- 4) Akademická dráha
- 5) Tematické zaměření Levého prací
- 6) Teoreticko-metodologická východiska Levého díla v překladu
- 7) Levého teoretická práce v oblasti překladu
- 8) Levý jako překladatel
- 9) Vzdělávací činnost
- 10) Osvětová činnost
- 11) Závěrečné shrnutí a s výhledem do dalšího výzkumu

2 Úvod do problematiky a cíle disertační práce

Jiří Levý bývá již od 60. let minulého století řazen mezi nejvýznamnější osobnosti českého překladatelství. Jeho dílo, zahrnující kromě jiného dějiny, teorii, kritiku a analýzu překladu, stále patří do odborné průpravy studentů, zkušených překladatelů i translatoLOGŮ. Levého teze, pojmy a myšlenky se poměrně často tematizují v odborných studiích, kapitolách i konferenčních příspěvcích, doposud však patrně nevznikla práce, která by jeho dílo pojednala celistvě, komplexně a systematicky. Na tuto skutečnost upozorňují např. Procházka (1982, s. 219), Hrdlička (1996, s. 4), Mitrevski (2016, s. 46) nebo Svoboda (2023, s. 15).

Od přelomu tisíciletí můžeme pozorovat tendence k systematizaci Levého díla ve formě tematických sborníků (např. Kupková a Fischer 2019), speciálních čísel odborných periodik (např. Králová a Středová 2018) či článků věnovaných jednotlivým okruhům Levého tvorby. Taktéž během uplynulých dvou dekád započal proces, který lze patrně nazvat znovuobjevováním Levého v zahraniční translatoLOGII. Za jeden z nejvýraznějších důkazů této tendence můžeme označit přibývající zmínky jeho jména v mezinárodních translatoLOGICKÝCH encyklopediích – přes 50 výskytů v *De Gruyter Encyclopedia Übersetzung, Translation, Traduction* (srov. Schultze 2015b, s. 105), několik referencí v *Routledge Encyclopedia of Translation Studies* (2020) a čtyřech z pěti dílů *Handbook of Translation Studies* (2010–2017). Za další projev narůstající mezinárodní recepce Levého díla lze považovat vznik studií, v nichž zahraniční odborníci rozebírají různé aspekty jeho práce, jako např. pojetí překladatelské kritiky (srov. Nanci 2016) nebo teoretické vymezení překladu divadelních her (srov. Schultze 2015a). Nicméně i přesto, že z těchto zdrojů vyvozujeme rostoucí mezinárodní povědomí o Levém, je nutné zároveň připomenout, že se v nich odkazuje pouze na zlomek jeho rozsáhlého díla – hlavně koncept překladu jako rozhodovacího procesu a některé pasáže *Umění překladu*.

Tato disertační práce si klade za cíl alespoň částečnou systematizaci Levého díla jako celku, přičemž výraz „dílo“ nahlíží z poměrně široké perspektivy – nejen jako výsledek či produkt pracovní činnosti, ale také ve smyslu činnosti samotné (viz heslo „dílo“ v [SSJČ](#)). Kromě publikovaných výstupů a v nich obsažených teoretických tezí se proto zaměříme rovněž na Levého vzdělávací, organizační a osvětovou činnost v národním i mezinárodním kontextu.

Hlavním tématem disertace je Levého dílo na poli překladu, avšak s vědomím toho, že svou teorii budoval na širokém interdisciplinárním základu, věnujeme pozornost i dalším oborům, které patřily mezi jeho badatelské zájmy. Kromě tematické rozmanitosti Levého díla se zaměříme též na pluralitu jeho výzkumných zdrojů a noetických stanovisek, mezi nimiž zdůrazňujeme zejména metodologickou oporu v českém strukturalismu.

Podstatnou, avšak všeobecně méně známou složku Levého díla tvoří různé formy edukace o povaze a kvalitě překladatelské činnosti. V disertaci proto poukazujeme na jeho klíčovou roli při prosazování studia překladatelství jako samostatného programu v českém prostředí a zdůrazňujeme rovněž inovativní přístup k výuce, ve kterém dynamicky propojoval překladatelskou teorii s praxí. Na poli osvětové činnosti směrem k širší veřejnosti se věnujeme převážně Levého působení v Kruhu překladatelů a později též Překladatelské sekci Svazu československých spisovatelů, kterou reprezentoval v Mezinárodní federaci překladatelů (FIT).

3 Metody výzkumné práce

Během tohoto disertačního výzkumu byly použity tři hlavní metody: 1) analýza diskurzu Levého publikačních výstupů, 2) archivní výzkum a 3) realizace rozhovorů. Všechny uvedené metody podrobněji popisujeme v následujících oddílech.

3.1 Analýza diskurzu Levého publikačních výstupů

Při rozboru Levého publikovaných prací jsme vycházeli zejména z bibliografického soupisu Zuzany Jettmarové (2018), který je v současné době považován za svého rodu nejobsáhlejší a nejaktuálnější. Práce uvedené v Jettmarové seznamu byly pro účely této disertace analyzovány s cílem vymezení Levého hlavních výzkumných otázek, myšlenek a poznatků v oblasti překladu, avšak zároveň s přihlédnutím k jeho dalším badatelským zájmům – zejména anglistice, amerikanistice, versologii, divadelní vědě a literární teorii. Výsledkem analýzy diskurzu Levého děl byla částečná systematizace okruhů jeho výzkumných témat, ale zároveň syntéza jejich průsečíků.

Převážná většina Levého publikovaných prací byla zkoumána v digitální podobě, a to zejména prostřednictvím [Národní digitální knihovny](#), [Digitální knihovny Akademie věd České republiky](#) a [Moravské zemské knihovny v Brně](#), která zároveň provozuje [rozcestník](#), pomocí něhož se uživatel může dostat do řady dalších digitálních knihoven. Ačkoliv jsme usilovali o analýzu co největšího množství Levého publikačních počínů, nepodařilo se nám získat přístup ke všem, které jsou uvedeny v Jettmarové seznamu. Za hlavní důvod tohoto úskalí považujeme

skutečnost, že některé Levého práce byly publikovány v periodících téměř nedostupných již v jeho době (srov. Tyl 1956, bez paginace nebo Levý 1964d, s. 4).

3. 2 Archivní výzkum

Informace o Levého životě a díle získané z tištěných zdrojů jsme průběžně doplňovali o výsledky pramenného výzkumu, realizovaného v celkem pěti archivech po České republice. Levého osobní pozůstalost je k dispozici v Archivu Masarykovy Univerzity, doklady o jeho organizační činnosti nalezneme zejména v Literárním archivu Památníku národního písemnictví, archiv Univerzity Palackého v Olomouci kromě jiného uchovává doklady o Levého pedagogickém působení, Státní oblastní archiv v Praze zase obsahuje archivní fondy jednotlivých nakladatelství, v nichž vyšly Levého stěžejní monografie. Pro výzkum geneze *Umění překlada* byly využity rovněž prameny z osobní pozůstalosti Karla Hausenblase, kterou spravuje Archiv Univerzity Karlovy.

Při práci s nalezenými archivními dokumenty jsme vycházeli zejména ze čtyř principů pragmatiky archivního výzkumu dle Tirabassi (2010) Prvním z nich je princip selektivity (principle of selectivity), jenž spočívá v uvědomění přirozené a nevyhnutelné fragmentárnosti archivních pramenů. S ohledem na nebezpečí zkreslení plynoucí z jejich apriorní neúplnosti jsme tedy archiválie nevnímali coby primární důkazy zcela nových konstatování, ale spíše jich využívali pro doplnění již existujících poznatků či jako podněty k navazujícímu výzkumu jednotlivých podtémat. Jako druhý Tirabassi uvádí princip křížového odkazování (principle of cross-referencing), který tkví ve vyhledávání možných souvislostí a kontextů mezi jednotlivými archiváliemi. Vzhledem k neuspořádanosti většiny zkoumaných archivních fondů bylo uplatnění tohoto principu v našem případě klíčové pro kontextualizaci, upřesňování, potvrzování, zpochybňování, či vyvrácení poznatků přejímaných z konkrétních pramenů. Třetím principem pragmatiky archivního výzkumu je dle Tirabassi kategorizace (principle of categorization), spočívající ve vymezení kritérií, podle nichž jsou archivní dokumenty organizovány. Za tyto kategorie jsme dosadili klíčová slova, jež byla využívána zejména jako indicie pro archiváře, pokud nám nemohl být k prostudování zpřístupněn kompletní archivní fond. Čtvrtý princip Tirabassi označuje jako princip uzavření (principle of closure) a poukazuje tím na důležitost stanovení logického předělu, kdy badatel svůj výzkum ukončí a získané poznatky zveřejní. V našem případě se tímto předělem stalo především dosažení celistvosti zpracovávaných okruhů a aspektů Levého díla.

Při samotném zpracování vybraných relevantních archiválií byly následovány tři fáze dle Středové (2019b, s. 509). První z nich, tzv. vnější kritika, předpokládá posouzení pravosti pramene, určení nebo ověření jeho autora, místa, času a situace vzniku. V případě archivních materiálů analyzovaných během našeho výzkumu ze zmíněných údajů nejčastěji chyběl čas, tedy rok vzniku dokumentu. Přibližnou dataci těchto pramenů jsme pak zjišťovali na základě časových údajů obsažených přímo v textu (např. datované milníky v Levého životopisu) nebo z tematických indicií korespondujících s průběhem Levého života a vývojem jeho díla (např. odkazy k připravovaným publikacím, u kterých známe dataci z jiných zdrojů).

Jako další fázi analýzy archivních materiálů Středová uvádí jejich vnitřní kritiku, která se realizuje během hlubšího zkoumání obsahu vybraných pramenů. Během této fáze jsme nejprve provedli selekci dokumentů, jež byly na základě jejich obsahu vyhodnoceny jako vhodné pro hlubší analýzu, interpretaci a integraci získaných poznatků do disertace. Kritéria této selekce vycházela převážně z tematických okruhů uvedených v osnově na začátku autoreferátu. Protože je vnitřní kritikou ve výzkumu dějin překlada míněno převážně čtení archivních dokumentů, zahrnuli jsme do ní rovněž fázi interpretace, která představuje pochopení obsahu, významu a funkce daného pramene v dobových souvislostech.

3. 3 Realizace rozhovorů

Informace získané z analýzy diskurzu Levého prací a archivního výzkumu byly rovněž doplňovány nebo modifikovány během rozhovorů prováděných s jeho spolupracovníky a současníky. Tyto rozhovory se realizovaly osobně, telefonicky, během videohovorů či prostřednictvím e-mailové komunikace a zahrnovaly převážně otevřené otázky k jednotlivým aspektům spolupráce s Levým. I přesto, že měly rozhovory předem určenou základní strukturu, často na straně respondentů docházelo k odchylování od zkoumaných témat směrem k osobním vzpomínkám, jež postrádaly žádoucí výpovědní hodnotu i metodologickou závažnost. V mnoha případech též oslovený respondent rozhovor odmítl z důvodu neznalosti odpovědí na naznačené otázky.

4 Dílčí výsledky disertace

V následujících částech autoreferátu uvádíme dle našeho soudu nejvýznamnější výsledky provedeného disertačního výzkumu, jež shrnujeme do kapitol, vycházejících z témat naznačených v osnově disertace.

4.1 Levého kvalifikační práce jako důležité mezníky v genezi jeho tezí a publikací

Za nejdůležitější z výzkumných výsledků, které shrnujeme v kapitolách „Levého dětství a studentská léta“ a „Akademická dráha“, považujeme podrobnější charakteristiku Levého kvalifikačních prací, jež patrně nikdy nebyly publikovány, avšak skýtají důležitý pramen pro porozumění vývoji jeho teoretické koncepce i celkového výzkumného směřování. Již diplomová práce s názvem *The Poetry of T. S. Eliot, its Unity and Development* (1949) ukazuje jeho tendenci nahlížet zkoumané jevy ve vzájemném srovnání, s mezioborovým i mezinárodním přesahem. Kromě analýzy jednotlivých aspektů Eliotovy tvorby tu Levý popisuje paralely mezi jeho dílem a evropskou poetickou tradicí a taktéž konfrontuje Eliotův styl s Whitmanovým. Podobný ráz měla také rigorózní práce *Srovnávací pohled na anglický verš* (1949), jejíž součástí byla konfrontace anglického verše s českým, francouzským, ruským a německým. Kandidátská disertace *Vývoj překladatelských teorií a method v české literatuře* (1957) se zase stejného roku stala základem pro první část monografie *České teorie překlada*, podobně jako habilitační práce *Základní otázky teorie překlada* (1958) posloužila východiskem první části *Umění překlada* (1963). Druhá polovina publikace, zaměřená na překlady verše, se povětšinou překrývá s Levého doktorskou disertační prací *Problémy srovnávací versifikace* (1964).

4.2 Mimořádná šíře teoreticko-metodologických východisek

Alespoň částečné osvětlení zdrojů, metodologií a konstatování, z nichž Levý patrně vycházel, považujeme za neodmyslitelnou součást rozboru jeho rozsáhlého díla, ale zároveň si vzhledem k rozmanitosti těchto zdrojů uvědomujeme mimořádnou šíři dané problematiky. Vysokou

interdisciplinaritu Levého východisek a pluralitu jeho noetických stanovisek připomíná např. Osolsobě (1993, s. 16), Svoboda (2023, s. 36) nebo Hrdlička (1996, s. 4). Jeho výjimečný přehled o výzkumných tendencích v národním i mezinárodním měřítku zmiňují Vašák (1974, s. 271) nebo Hausenblas (1965, s. 158). Zároveň někteří odborníci v této souvislosti připomínají obtížnou zařaditelnost Levého díla – viz např. Procházka (1982, s. 226) nebo Jettmarová (2011, s. XVIII). Spíše než komplexní postižení teoreticko-metodologických východisek si proto v kapitole „Teoreticko-metodologická východiska Levého díla v překladu“ klademe za cíl hledání návazností Levého konkrétních formulací na konstatování jeho předchůdců, kteří se o překlad rovněž teoreticky zajímali.

Jak je patrné z mnoha Levého prací, při formulaci svých konstatování poměrně často odkazuje k jejich historickému zakotvení. Opírá se o metodologické principy, „jejichž spolehlivost byla ověřena celými generacemi myslitelů“ (Levý 1956c, s. 298). Odvolává se při tom na poměrně široké dějinné spektrum, zahrnující výroky středověkých a humanistických myslitelů, teze vyslovené v období barokních překladů, a zejména postřehy z období obrozeneckého překladatelství, které považoval za jedno z nedůležitější období pro vývoj dějin českého překladu i zdejší původní literatury. Z 20. století Levého zajímalo především myšlení Otokara Fischera, jehož teze a přístupy patrně poprvé označuje jako „školu Fischerovu“ (srov. Malý 2019, s. 69). Nelze opomenout ani překryvy Levého teorie s výroky prvních českých strukturalistů, kteří si již v roce 1935, u příležitosti vydání prvního čísla *Slova a Slovesnosti*, vytyčili potřebu výzkumu a zkvalitňování překladu jako jeden z hlavních cílů tohoto periodika.

Patrně nejsilnější teoreticko-metodologickou oporu Levého díla můžeme pozorovat v českém strukturalismu, avšak vzhledem k dobovému kontextu se většinou jedná o implicitní odkazy. Tuto návaznost proto v disertaci ilustrujeme prostřednictvím hlavních strukturalistických postulátů a jejich odrazů v Levého teoretickém a metodologickém smýšlení.

Prvním z těchto postulátů je pojetí struktury jako pohyblivé a proměnlivé entity, jež v českém strukturalismu umožňuje překlenout ostré rozhraničení řady dualit, zejména pak obsahu a formy. Podobně i Levý k literárnímu dílu a překladu přistupuje „jako k účelné, bohatými vztahy prostoupené struktuře“ (Červenka 1963, s. 5), přičemž opozici obsahu a formy v ní nahlíží dynamicky. Dalším prvkem strukturalismu v Levého tvorbě je uvědomění komunikačního charakteru uměleckého díla a jeho pojetí jako znaku, který přenáší informaci od autora k příjemci. O literatuře Levý (1971a, s. 36) hovoří jako o „specifické formě sdělování“ a proces realizace díla mezi autorem a vnímatelem zobrazuje pomocí trojčlenného komunikačního řetězce, který pak rozšiřuje na překlad a přidává čtvrtý článek – překladatele. Třetím postulátem českého strukturalismu, jež má své zastoupení i v Levého díle, je

proměnlivost estetické normy a její závislost na dobovém a společenském kontextu. Zohlednění dialektiky norem Levý pokládá za směrodatné zejména při posuzování překladatelských řešení, neboť závisejí na překladové teorii a praxi konkrétního období. V souladu s českým strukturalismem Levý rovněž zkoumané jevy vždy nahlíží se zřetelem k širšímu kontextu – fungování překladu jako součásti literárního diskurzu v *Umění překladu* věnuje podkapitulu „Překlad jako problém literárněhistorický“. Kromě kontextu však zároveň zkoumá roli individua, přičemž subjekt překladatele posuzuje ze dvou hlavních hledisek: 1) překladatel jako vnímatel originálu; 2) překladatel jako autor „nového“ díla.

4. 3 Interdisciplinarita a vzájemná propojenost Levého badatelských zájmů

Kapitola „Tematické zaměření Levého prací“ podává přehled jednotlivých okruhů Levého výzkumných témat, čímž zároveň ilustruje jejich vzájemné propojení v jeho díle. Tuto interdisciplinaritu Levý zúročil rovněž ve výzkumu překladu, který se tehdy teprve cizeloval jako samostatný vědecký obor, akademický i výukový program. Už ve svých prvních publikovaných výstupech, jimiž byly převážně recenze antologií české a anglické literatury, hodnotí nejen samotný výběr děl prezentovaných v antologii, ale taktéž kvalitu překladu literárních úryvků mezi češtinou a angličtinou. O této praxi svědčí např. texty „John Donne – básník anglického baroka“ (1948b), „David Daiches (1947): Robert Louis Stevenson“ (1949a) nebo „Česká poesie v anglickém překladu“ (1947a).

Ve svých pozdějších pracích se již Levý zaměřuje na jednotlivé aspekty děl anglických a amerických autorů – Williama Shakespeara, Bena Jonsona, Williama Blaka, Williama Butlera Yeatse, Oscara Wilda, Walta Whitmana nebo T. S. Eliota. Většinou v nich postupuje chronologicky od analýzy historických, kulturních, společenských a individuálních vlivů na autorovo dílo, přes proměny jeho tvorby, až k důsledkům pro překlad. O tomto přístupu svědčí např. studie „Skotský regionalismus v poválečné britské literatuře“ (1951), „Ben Jonson a William Shakespeare – dva typy dramatu“ nebo „K podstatě básnické metody Walta Whitmana“ (poprvé publikována roku 1955).

Obzvlášť důsledně Levý srovnávací hledisko uplatňoval ve svých versologických studiích, neboť jejich obsahem byla převážně ta specifika veršových forem, která se projevují teprve při mezijazykovém převodu. Jako příklad těchto Levého textů jmenujme články „On the Relations of Language and Stanza Pattern in the English Sonnet“ (poprvé publikován roku 1961) a

„Izochronie taktů a izosylabismus jako činitelé básnického rytmu“ (1962a). Od 60. let se Levý rovněž intenzivně zamýšlel nad analýzou verše pomocí metod exaktních věd, neboť tvorbu básně začal vnímat jako průběh navzájem se ovlivňujících rozhodnutí, která lze zpětně zjistit metodami pravděpodobnostního a statistického výzkumu. Tyto myšlenky rozvinul např. ve studii „Matematický a experimentální rozbor verše“ (1964c), „Kybernetika a poezie“ (1965b) nebo „Matematické aspekty teorie verše“ (poprvé publikována zřejmě roku 1965).

Levého výzkum teoretických a metodologických předpokladů generativní poetiky pro tvorbu a analýzu poezie patrně kulminoval ve studii „Generování veršů jako problém prozodický“ (1968), sestavené z průběžných výsledků stejnojmenného projektu, na němž Levý od roku 1966 participoval s Karlem Palou. Cílem této práce bylo statistické zkoumání jazykových pravidel češtiny a následné vytvoření generativního počítačového programu, schopného uměle produkovat nové texty.

Metodologicky interdisciplinární přístup Levý posléze aplikoval také na výzkum celé oblasti literatury. Patrně nejhlubší sondou do tohoto tématu je studie „Předpoklady generativní poetiky“ (1970), jež se z velké části překrývá s textem „Geneze a recepce literárního díla“, který byl poprvé publikován v posmrtně vydaném sborníku *Bude literární věda exaktní vědou?* (1971). Oba texty obsahují přirovnání tvorby literárního díla a překladu k rozhodovacímu procesu, který je možné rozložit do konečného počtu tahů, z nichž některé jsou součástí spisovatelovy strategie, zatímco jiné lze považovat za náhodné.

Paralelně s potenciálem metod exaktních věd pro versologický a literárněvědný výzkum Levý zároveň kriticky hodnotí jejich úskalí – odmítá např. koncept umělé poezie, neboť (zatím) nezaručuje významovou správnost mluvnicky a syntakticky bezchybných vět vytvořených generativní metodou. Proto v rámci interdisciplinárního přístupu k literárněvědnému výzkumu navrhuje kromě metod matematické lingvistiky využít přístupů psychologie a sociologie – viz např. texty „Teorie informace a literární proces“ (1963b) nebo „Věda a literatura – věda o literatuře“ (1963d). Za jeden z dalších Levého podnětů na poli versologie a literární vědy lze tedy považovat myšlenku mezioborové týmové spolupráce.

4. 4 Širokospektrální pojetí překladu jako výzkumného tématu

Jelikož hlavní téma disertace tkví ve výzkumu Levého práce na poli překladu, tvoří zde daná problematika zároveň jednu z nejrozsáhlejších kapitol s názvem „Levého teoretická práce v oblasti překladu“, kterou dále dělíme do tří okruhů, jimiž se Levý zabýval: 1) dějiny překladu, 2) teorie literárního překladu a 3) překladatelská kritika a analýza.

4. 4. 1 Dějiny překladu

Dějiny překladu v disertaci nahlížíme jako empirický základ pro Levého další výzkum a postupnou tvorbu překladatelské teorie, neboť právě hodnocení různých přístupů k překladu s ohledem na kulturní, společenský a dobový kontext mu zřejmě zprostředkovalo širší pohled na tuto problematiku, a tedy možnost formulovat teoretické teze, pojmy i metodologická doporučení.

Již od 50. let můžeme v Levého tvorbě pozorovat pokusy o výzkum vývoje přístupů k překladu děl vybraných autorů – viz např. studie „O překládání Máchova Máje“ (1950) nebo „Walt Whitman v českých překladech“ (1955e). Postupně se Levý též zaměřoval na rozbor cizích literárních forem, způsoby jejich převodu a vliv těchto prvků na celkový vývoj českého literárního diskurzu. Aktivně zkoumal zejména převod jednotlivých aspektů Shakespearových děl se zvláštním důrazem na blankvers, neboť uvedení této formy do českého písemnictví připisoval právě překladům – viz např. studie „O překládání shakespeareovského verše a prózy“ (1964e) a „Vývoj českého divadelního blankversu“ (1962e). Proměny přístupů k překladu blankversu Levý propojil s celkovým vývojem české divadelní tradice, čímž zároveň otevřel úvahy o specifikách překladu dramát v širším měřítku (srov. Schultze 2015a, s. 28).

V některých svých textech se Levý rovněž soustředil na vývoj díla konkrétních překladatelů, z nichž zřejmě největší pozornost věnoval Karlu Čapkovi (např. studie „Čapkovy překlady ve vývoji českého překladatelství a českého verše“ [1957]) a obou Jungmannům (např. text „Neznámá literární činnost Josefoviče Jungmanna“ [1957]). Levého analýza překladatelské činnosti Josefa a Josefa Josefoviče Jungmanna vycházela především z rozsáhlého archivního výzkumu, během kterého se mu podařilo prokázat Josefovičovu vysokou překladatelskou aktivitu, jež doposud byla připisována zejména jeho otci. Při rozboru

Čapkova překladatelského díla Levý kromě jiného nepřímo tematizoval koncept kongeniálnosti, když zdařilost Čapkova překladu Apollinairova *Pásma* vysvětloval typologickými podobnostmi mezi oběma autory na poli jejich originální tvorby.

Levého práce k dějinám překladu kulminovala v monografii *České teorie překladu* (1957), jejíž první část obsahuje systematický přehled překladatelských přístupů od středověku až do konce druhé světové války. Druhá část se zase ukazuje jako přínosná pro výzkum některých východisek Levého díla, neboť odhaluje výběr textů, které považoval za nejdůležitější dobová vyjádření o překladu z pera překladatelů, spisovatelů, literárních teoretiků, historiků a kritiků. Ačkoliv Levého dějinný přehled v *Českých teoriích překladu* končí rokem 1945, zejména z archivních materiálů je patrné, že překladatelský vývoj sledoval až do 60. let. Tyto práce však více než proměny přístupu k samotnému překladu rozebírají soudobou situaci na překladatelském trhu. Srovnání stavu českého a slovenského překladatelství se situací před 30 lety Levý rovněž shrnul v článku „Translation in Czechoslovakia“ (1964), určeném pro mezinárodní odborníky.

4. 4. 2 Teorie literárního překladu

Paralelně s dějinami překladu můžeme u Levého od 50. let pozorovat též sílící zaměření na teoretické uchopení literárního překladu. Protože téměř všechny práce k této problematice se roku 1963 staly obsahem první části publikace *Umění překladu* a protože tuto monografii považujeme za největší soubor Levého teorie, jeho teoretické koncepty v disertaci rozebíráme paralelně s genezí publikace.

Ačkoliv *Umění překladu* vyšlo roku 1963, z analýzy Levého předcházejících prací k teorii překladu je patrné, že většinu svých nejvýznamnějších teoretických tezí, pojmů a stanovisek formuloval již dříve. Zřejmě první studií, v níž překlad chápe především teoreticky, se stal text „O některých zákonitostech překladatelské věrnosti“ (1953), ve kterém se již vyjadřuje např. k dichotomii překladatelské věrnosti a volnosti, obecného a jedinečného, celku a části. Studie „O stylistických problémech překladové literatury“ (1954) a „Překladatelský proces – jeho objektivní podmínky a psychologie“ (1955c) zase obsahují rozbor překladatelského procesu a některých posunů, k nimž v jeho průběhu dochází. Z archivních materiálů v Levého pozůstalosti vyplývá, že roku 1954 vytvořil ještě jednu teoretickou práci s názvem „K metodologii překladatelské estetiky“, kde kromě jiného tematizoval problematiku překladu jako pomezího útvaru na ose umění – reprodukce, naznačil dichotomii textu díla vs. díla

v užším slova smyslu a poukázal na důležitost propracované kritiky překladu pro jeho zkvalitňování. Poznatky ze jmenovaných textů se posléze staly základem pro vysokoškolská skripta *Kapitoly z teorie a metodiky překladu* (1956), která Levý připravil ve spoluautorství s Bohuslavem Ilkem. Další syntézu svých teoretických tezí o literárním překladu Levý provedl v obsáhlém článku „Umělecké otázky překladu“ (1957e), jehož celkem šest oddílů již poměrně zřetelně připomínají strukturu první části budoucí monografie *Umění překladu* (1963c). V roce 1958 Levý tento článek převzal do učebnice *Úvod do teorie překladu* (1958b), kterou Vladimír Rossels, překladatel *Umění překladu* do ruštiny, explicitně označil za jednu z etap, jež vedla ke vzniku této monografie.

4. 4. 2. 1 Umění překladu

Publikace *Umění překladu* poprvé vyšla v roce 1963. Úvodní kapitola „Stav teoretického myšlení o otázkách překladu“ byla předtím roku 1962 zveřejněna jako samostatný článek „Stav myšlení o otázkách překladu“. Kapitola „Překládání divadelního dialogu“ vyšla v roce 1962 rovněž jako svébytná studie pod tímž názvem. Při přípravě monografie došlo k rozšíření a přeskupení některých pasáží, stejně tak byly dodány nové ukázky. Publikovaná verze *Umění překladu* sestávala ze dvou hlavních částí – první obsahovala teoretické teze aplikovatelné na celou oblast literárního překladu, druhou část Levý věnoval výhradně překladu poezie. Monografie získala cenu Československého spisovatele a poměrně záhy vzbudila pozornost i v zahraničí – patrně již roku 1965 začal vznikat její překlad do němčiny, který posléze nabyl zásadního významu jak pro zahraniční recepci Levého díla, tak pro publikaci druhého českého vydání *Umění překladu*, jež po Levého smrti vytvořil Karel Hausenblas kombinací českého originálu (1963) a zpětného překladu německé verze (1969). S ohledem na popisovanou závažnost německé edice v této disertaci věnujeme zvýšenou pozornost.

4. 4. 2. 2 Další vývoj Umění překladu

Genezi německé verze *Umění překladu* jsme během výzkumu k této disertaci pozorovali na základě celkem tří zdrojů. Prvním z nich byl rozhovor s překladatelem Walterem Schamschulou, během kterého došlo k vyjasnění některých okolností jeho spolupráce s Levým a taktéž upřesnění informací o dokončení německé verze po Levého smrti. Schamschula např. uvedl, že původně mu byl předlohou pouze český originál (1963c) a jeho spolupráce s Levým

započala až po vzájemném setkání na Konferenci o teorii verše v Brně roku 1964. Levý pak cíleně připravoval pasáže adaptované pro německý překlad, které však dle Schamschuly netvořily svébytný kompletní rukopis. Jak Schamschula uvádí v předmluvě k německému překladu (1969, s. 11), před svým náhlým úmrtím v roce 1967 Levý stihl přípravný rukopis finalizovat, nepodařilo se mu však dokončit bibliografický seznam. Ten byl proto finalizován ve spolupráci překladatele s redaktory dle bibliografie z českého originálu (1963c) a Levého přípravných materiálů. Schamschula rovněž píše o tom, že poslední, co Levý stihl vytvořit, byla předmluva k německému vydání. Během rozhovoru však upřesnil, že předmluvou ve skutečnosti rozumí úvodní kapitolu „Stav teoretického myšlení o otázkách překladu“ (německy: „Der Stand der theoretischen Beschäftigung mit den Fragen des Übersetzens“). Taktéž Schamschula v rozhovoru uvedl, že sám pak jakožto překladatel dodatečně editoval poznámkový aparát.

Druhým zdrojem pro výzkum geneze německého překladu *Umění překladu* se staly archivní prameny, které lze z tohoto hlediska rozdělit do tří skupin. První z nich tvoří ručně psané poznámky, ve kterých rozpoznáme např. jména německých překladatelů, jejichž práce byly posléze dosazeny do německé verze jakožto substituce ukázek českého originálu. Druhou skupinu pramenů tvoří koláže sestavené z výstřižků českého originálu *Umění překladu* (1963c) a vlepených, popř. ručně či strojopisně dopsaných pasáží českého textu, který byl již adaptovaný pro německé publikum a měl být v této podobě přeložen do němčiny. Třetí skupinu archivních materiálů k této problematice lze souhrnně označit jako korektury.

Třetím okruhem výzkumu vývoje *Umění překladu* se stalo srovnání českého originálu (1963), německé verze (1969) a druhého českého vydání (1983). Při konfrontaci českého originálu *Umění překladu* (1963c) a jeho německé edice (1969) jsme identifikovali nejméně tři typy adaptací. Prvním z nich bylo rozšíření konstatování, jež původně platilo pouze pro české prostředí, na širší geografický kontext, přičemž se převážně jednalo o vypuštění adjektiva „český“, popř. pronomina „náš“. Do druhé skupiny adaptací jsme zařadili substituce menších úseků německou analogií, neboť na některých místech nebylo díky podobnosti němčiny s češtinou nutné nahrazovat rozsáhlou pasáž, ale stačilo zavést substituci na rovině jednotlivých slov či výrazů. Třetí skupinu adaptací tvoří substituce rozsáhlých celků, jimiž zde rozumíme hlavně ukázky překladových jevů, které Levý v originále demonstroval na srovnání cizojazyčného textu s jeho českým překladem. Tyto substituce dále dělíme do dvou podtypů: 1) nahrazení textu ukázky a 2) nahrazení jmen překladatelů.

Pokud jde o druhé české vydání *Umění překladu* (1983), na začátek je třeba připomenout, že se nám kromě předmluvy během disertačního výzkumu nepodařilo nalézt téměř žádný

Hausenblasův komentář k jeho editorské a překladatelské práci na tomto díle. Existenci Hausenblasova textu, jenž by ke genezi druhého vydání *Umění překlada* obsahoval více informací než uvedená předmluva, se nepodařilo prokázat během rešerše Hausenblasovy publikační činnosti, archivní pozůstalosti, ani při komunikaci s jeho současníky. Vzhledem k některým Hausenblasovým kritickým vyjádřením na stranu Levého teoretické koncepce (srov. 1965, s. 161) by se dalo očekávat, že se tyto postoje promítnou rovněž do jeho editorské a překladatelské práce, avšak po analýze všech tří verzí *Umění překlada* lze Hausenblasův postup označit za důsledný, a to převážně vůči českému originálu z roku 1963. Zároveň však pozorujeme Hausenblasovu snahu neochudit novou verzi o ta doplnění z německé edice, jež nebyla pevně vázána na německá literární a jazyková specifika.

4. 4. 3 Kritika a analýza překlada

Třetí tematický okruh Levého práce na poli překlada v disertaci tvoří překladatelská kritika a analýza. Nejprve poukazujeme na důležitost překladatelské kritiky v Levého pojetí. Ta je patrná nejen z poměrně častých zmínek této disciplíny v jeho dílech (viz např. šestá kapitola *Umění překlada* „Překlad jako problém literárněhistorický“), ale rovněž z četnosti významů, které Levý kritice přisuzoval. Hodnocení překladů vnímal jako nedílnou součást překladatelovy práce (srov. Levý 1971a, s. 147) a prostor pro rozbor některých významných nových překladů, jež mohou přispět k vytváření tradice kvalitní překladatelské kritiky, vyhradil též v odborném periodiku *Dialog* (srov. Levý 1964d, s. 3). Překladatelské kritice přisuzoval zejména osvětovou funkci a spatřoval v ní potenciál pro zlepšení kvality překladů. Jak je patrné ze seznamů přednášek a sylabů některých Levého předmětů, kritika překlada byla zároveň podstatnou součástí jeho pedagogické činnosti.

Jak upozorňuje Svoboda (2020, s. 185), prostředkem kritiky překlada v Levého pojetí je překladatelská analýza. Ačkoliv Levý během své badatelské a publikační dráhy patrně nepostuloval samostatný model analýzy překlada, pokoušíme se v naší disertaci o systematizaci jejich jednotlivých kroků, jež abstrahujeme převážně z podkapitol „Analýza překlada“ a „Překlad v národní kultuře a ve světové literatuře“ *Umění překlada*. Na základě Levého výkladu rozlišujeme dva hlavní typy překladatelské analýzy: 1) analýzu geneze překlada a 2) analýzu recepce překlada.

V rámci analýzy geneze překlada Levý vymezuje dvě hlavní fáze: 1) zjišťování opěrných bodů a 2) výzkum překladatelovy metody a koncepce. Hlavním cílem první fáze je zjistit, který

text byl překladateli předlohou, z kolika dalších předloh vycházel a jakým způsobem je využíval. Další fázi určování opěrných bodů dle Levého tvoří zjištění vztahu zkoumaného překladu k dřívějším českým překladům téhož díla.

Druhou (a hlavní) fází analýzy geneze překladu Levý spatřuje ve výzkumu překladatelova pracovního postupu. Tuto část lze na základě jeho výkladu opět rozdělit na dvě další etapy: 1) kvalitativní srovnání překladu s předlohou a 2) kvantitativní hromadění odchylek, jimiž mohou být a) náhodné omyly, nebo b) významové či estetické posuny oproti předloze. Tento druhý typ odchylek je pak dle Levého záhodno rozdělit do několika dalších podtypů, které již budou vypovídající pro stanovení charakteristik práce konkrétního překladatele

Postup, který v disertaci označujeme výrazem „analýza geneze překladu“, Levý považuje za „přípravnou práci“ k výzkumu fungování překladového díla v kulturním a literárním prostředí, do něž vstupuje. Analýzu recepce překladu dělí na dvě hlavní části: 1) zjišťování, jaký byl jeho ohlas v cílové kultuře a 2) zjišťování, jaké bylo jeho místo ve vývojové řadě původních děl přijímající literatury. Obě tyto části dále segmentuje na jednotlivé kroky. V případě výzkumu ohlasu překladu je to: a) zjišťování překladatelova podílu na recepci díla, b) posouzení vztahu české kultury k výchozí kultuře překladového díla, a nakonec c) ověření, zda se v případě díla vydávaného za překlad skutečně jedná o překlad, a ne originál. Po zjištění ohlasu překladového díla lze dle Levého přikročit k výzkumu jeho role v přijímající literatuře, který opět zahrnuje tři fáze: a) zjištění poměru původní a překladové tvorby překladatele (pokud zároveň tvoří originální díla), b) výzkum vztahu překladového díla k původním dílům přijímající i vysílající literatury, a nakonec c) probádání vztahu mezi celou oblastí překladové literatury a původním písemnictvím přijímající literatury

Podobně jako v případě dalších okruhů Levého badatelských zájmů, rovněž na jeho přístupu k překladatelské analýze demonstrujeme interdisciplinaritu a tendence integrovat do výzkumu překladových textů metody exaktních věd. Konkrétně se v disertaci pokoušíme o propojení Levého pojetí překladatelské analýzy s jeho konceptem překladu jako rozhodovacího procesu, neboť v něm pozorujeme synergii dosavadních Levého úvah o integraci metod teorie informace, matematické lingvistiky, statistického šetření, generativní poetiky a kybernetiky do výzkumu literárních a překladových děl.

Při popisu konceptu překladu jako rozhodovacího procesu Levý hovoří primárně o rozhodnutích překladatele na úrovni jednotlivých slov, popř. idiomatických výrazů, zároveň ale konstatuje (1971, s. 75), že „[j]eden z možných přístupů k teorii překladu je zkoumat, kolik dalších voleb je závislých na jednotlivých rozhodnutích, jež překladatel učiní, a která jsou tedy ona primární rozhodnutí, jež určují v hrubých rysech překladatelskou interpretaci textu“.

V disertaci se proto pokoušíme o rozšíření Levého konceptu překladu jako rozhodovacího procesu na některé ústřední pojmové dichotomie jeho překladové teorie, a to konkrétně: volbu mezi volným a věrným přístupem, výběr mezi překladem zvoleného segmentu jako celku, nebo jeho rozložením na jednotlivé části, rozhodnutí, zda překladatel upřednostní předat složku obecnou (často převážně význam/obsah), nebo jedinečnou/zvláštní (často převážně forma). V neposlední řadě lze za osu překladatelova rozhodování rovněž považovat opozici tradice–inovace v překladu.

4. 5 Levý jako průkopník didaktiky překladu

Kromě více než 200 publikačních výstupů Levého dílo charakterizuje rozsáhlá pedagogická práce, které v této disertaci věnujeme samostatnou kapitolu s názvem „Vzdělávací činnost“. Rozebíráme v ní zejména jeho působení na Univerzitě Palackého v Olomouci, neboť zde vyučoval největší počet překladatelsky orientovaných předmětů a značně přispěl k vyčlenění překladu jako svébytného studijního oboru. Taktéž se ale věnujeme jeho aktivitám na Univerzitě Jana Evangelisty Purkyně v Brně (dnes Masarykova Univerzita), kam přestoupil v roce 1964, a okrajově pojednáváme rovněž Levého externí pedagogické působení.

Již v roce 1950, záhy po úspěšném ukončení magisterského studia, se Levý stal asistentem na Katedře germánské a anglické filologie Univerzity Palackého v Olomouci (dále též UPOL), kde nejprve vedl předměty úzce spojené s jeho absolvovaným oborem (anglistikou). Jak je patrné z dobových sylabů, téměř všechny Levého přednášky a semináře k dějinám anglické literatury byly založeny na rozborech děl vybraných spisovatelů, už tehdy však zároveň obsahovaly srovnávací hledisko s částečným přesahem do překladu.

Na sílící zájem o problematiku překladu mezi studenty UPOL Levý upozorňoval již v korespondenci z roku 1951, kde zároveň konstatoval zřízení prvních univerzitních kurzů k tomuto oboru. V roce 1952 již byl jeho předmět s názvem „Problematika překládání“ vypsán nejen pro studenty anglistiky, ale též posluchače dalších filologických oborů. Vyšším ročníkům Levý kromě přednášky postupně nabídl také praktické překladatelské semináře, jejichž chod přirovnával k diskuzním v překladatelských kroužcích při pražském Kruhu překladatelů.

V roce 1952 o Levého výuku projevila zájem též Divadelní fakulta Janáčkovy akademie múzických umění v Brně (JAMU), kde se nejprve ujal vedení předmětu Teorie překladu a práce s textem (v některých zdrojích rovněž: Teorie a praxe překladu) pro třetí a čtvrtý ročník dramaturgie a divadelní vědy. Později byl pověřen také konáním překladatelského semináře.

Dle dobových sylabů měla Levého výuka za cíl poskytnout budoucím dramaturgům a divadelním vědcům teoretický základ a praktické dovednosti pro kritické hodnocení přeložených divadelních textů určených k inscenaci.

Roku 1954 již Levý na UPOL vypsál přednášku Teorie překladu, jejímž obsahem se stal dějinný přehled překladatelských metod v kombinaci s teoretickými postuláty platnými pro soudobou praxi. Na přednášku téhož roku navázal seminář Cvičení z teorie a kritiky překladu (rovněž znám pod názvem „Cvičení v teorii a technice překladu“), jehož cíl spočíval v seznámení posluchačů s náležitostí rozboru a kritického hodnocení cizího i vlastního překladu.

Kromě skutečnosti, že Levý zřejmě jako první na UPOL zavedl možnost studia překladu ve speciálních předmětech, zaujme rovněž inovativní a nadčasový charakter jeho výuky. Dle dobových pramenů i poznámek odborníků (srov. Vychodilová 2019, s. 98 nebo Gromová, Müglová a Munková 2019, s. 20) Levý ve svých předmětech kladl důraz na dynamickou kombinaci teorie s praxí. Do výuky proto kromě teoretického výkladu zahrnoval praktický překlad, hodnocení již hotových překladů, jejich srovnávání spolu s vymežováním konkrétních překladových problémů a posunů. Jak dokládají další archiválie, součástí těchto překladatelských kurzů se rovněž stala spolupráce s nakladatelstvím Československý spisovatel, pro které Levý se studenty prováděl revize překladatelsky nejnáročnějších textů a vypracovával k nim komentáře. Studenti tak měli od samého začátku kontakt s překladatelskou praxí, pro nakladatelství se zase jednalo o cennou zpětnou vazbu.

V neposlední řadě lze Levého pedagogickou činnost patrně považovat za jedno z východisek jeho vlastního výzkumu, neboť měl možnost v praxi sledovat, jaké dovednosti si musejí posluchači filologických a divadelních oborů osvojit k tomu, aby byli schopni kvalitně překládat uměleckou literaturu. Důležitou roli pro Levého výzkum sehrálo rovněž jeho členství v komisích překladatelských soutěží, jejichž výsledků využíval při analýze překladových řešení, strategií a posunů.

4.6 Levého přínos k osvětě o překladu v národním i mezinárodním měřítku

Kromě pedagogického a badatelského působení na univerzitách i jiných vzdělávacích institucích tvoří významnou část Levého edukační práce taktéž osvěta o povaze překladatelské práce pro odbornou i širší zájmovou veřejnost. V kapitole „Osvětová činnost“ této disertace se

pokoušíme nastínit rozsah jeho edukačních aktivit o překladu jakožto odvětví, jež po druhé světové válce nabývalo na významu, avšak ještě nebylo formálně zakotveno jakožto samostatný studijní a výzkumný obor, dnes známý pod názvem „translatologie“.

Významné místo v Levého osvětové činnosti zaujímá jeho působení v profesních organizacích – nejprve Kruhu překladatelů (dále též KP) a posléze Překladačské sekci (dále též PS) Svazu československých spisovatelů (SČSS). Řádným členem prvního jmenovaného sdružení se Levý stal v roce 1951, tedy již dva roky od ukončení magisterského studia. Ihned po přijetí začal dle dostupných archivních pramenů usilovat o spolupráci pražské centrály Kruhu překladatelů s Univerzitou Palackého v Olomouci, aby měli členové KP lepší představu o univerzitní přípravě budoucích překladatelů, a studenti naopak získali možnost interakce se zkušenými překladateli. Jak vyplývá z archivních posudků Levého činnosti, pro Kruh překladatelů prováděl hodnocení překladů z angličtiny do češtiny, poskytoval překladatelům konzultace, referoval na překladačských školeních i ve veřejných diskuzích. Podílel se na organizaci konferencí KP, kde zároveň sám často vystupoval. Tehdy byl patrně jediným odborníkem na teorii překladu v této organizaci.

Pro odbornou i zájmovou veřejnost Levý proslavil desítky přednášek, z nichž některé vyplývaly z jeho výzkumných témat, jiné zase hodnotily soudobou situaci na překladačském trhu. Roku 1957 ve Státním nakladatelství krásné literatury, hudby a umění (SNKLHU) inicioval založení speciální edice Český překlad s cílem vydávat kvalitní české překlady klasické literatury a rovněž díla nahlížející překlad z teoretického hlediska. Jako první svazek edice byla publikována Levého monografie *České teorie překladu* (1957).

V roce 1961 byl Kruh překladatelů přetvořen na Překladačskou sekci SČSS, která roku 1962 vstoupila do Mezinárodní federace překladatelů – Fédération Internationale des Traducteurs (FIT). Levý byl vzápětí pověřen reprezentací PS v Radě FIT a zprostředkováním kontaktů mezi oběma organizacemi. Účastnil se proto řady mezinárodních zasedání a konferencí, na nichž zahraniční odborníky seznamoval s teoretickou i praktickou prací na překladu v Československu. Přednášel mimo jiné v Polsku, Rakousku, Francii, bývalé Jugoslávii, SSSR a NDR. Byl rovněž členem redakční rady odborného periodika FIT *Babel*, do kterého za svou publikační dráhu sám přispěl několika anglickými a německými studiemi. Taktéž zorganizoval dvě mezinárodní konference o verši (obě roku 1964) a koordinoval přípravu VI. kongresu FIT, jenž se měl roku 1969 konat v Československu, kvůli invazi vojsk Varšavské smlouvy (1968) ale musel být přeložen na rok 1970 do Stuttgartu.

5 Nevyčerpatelnost výzkumu Levého díla

Ačkoliv se naše disertační práce pokouší o částečnou systematizaci Levého díla jako celku, nemůže si klást ambice na jeho kompletní zpracování. I když jsme si interdisciplinaritu, neukončenost a badatelskou nevyčerpatelnost dané problematiky uvědomovali ještě před začátkem disertačního výzkumu, během jeho realizace a postupného vyhodnocování výsledků tyto charakteristiky ještě více nabývaly na aktuálnosti a výstižnosti.

Vzhledem k mimořádně širí Levého aktivit a četnosti institucí, ve kterých působil, při výzkumu neustále vyvstávaly nové zdroje dalších informací, jejichž probádání jsme považovali za relevantní. I po prohledání četných fondů z celkem pěti českých archivů však i nadále zůstává stranou řada pramenných podkladů skýtajících potenciál pro probádání některých dílčích aspektů Levého výzkumné, pedagogické, osvětové i organizační činnosti. Jsou jimi mimo jiné fondy jednotlivých nakladatelství, ve kterých Levého díla vycházela, anebo archivní pozůstalosti jeho blízkých spolupracovníků.

Různorodost Levého výzkumných zájmů zase vybízí k podrobnějšímu rozboru jeho práce v jednotlivých oborech, ať už se jedná o anglicky psanou literaturu, divadelní vědu, srovnávací versologii, nebo využití metod exaktních věd pro literárněvědný a překladatelský výzkum. Bez přílišné nadsázky se tedy dá konstatovat, že každá kapitola i podkapitola této disertace by si zasluhovala vlastního zpracování v rámci svébytné akademické práce. Předměty samostatného výzkumu zůstávají rovněž témata, jež jsme zde pouze naznačili a z důvodu jejich obsažnosti pro tuto práci ponechali stranou. Patří k nim např. národní i mezinárodní recepce Levého díla nebo jeho teoretický postoj k překladu poezie.

Tuto disertaci, jež rozebírá Levého průkopnickou práci v oblasti teoretického myšlení o překladu z mnoha perspektiv, proto považujeme spíše za kaleidoskop širokého spektra podnětů k dalšímu výzkumu.

6 Bibliografie použitá v disertaci

6.1 Primární zdroje

- LEVÝ, Jiří (1947a). Česká poesie v anglickém překladu. *Svobodné noviny*, roč. 3, č. 101, s. 5.
- LEVÝ, Jiří (1947b). Kritické názory D. H. Lawrence. *Časopis pro moderní filologii*, roč. 30, č. 3, s. 202–216.
- LEVÝ, Jiří (1947c). New Books on the History of English Literature. *Časopis pro moderní filologii*, roč. 31, č. 3, s. 38–39.
- LEVÝ, Jiří (1947d). Nové knihy v USA. *Svobodné noviny*, roč. 3, č. 174, s. 6.
- LEVÝ, Jiří (1947e). Robert Burns. *Časopis pro moderní filologii*, roč. 31, č. 1, s. 51–53.
- LEVÝ, Jiří (1948a). Hundred Towers. *Časopis pro moderní filologii*, roč. 31, č. 3, s. 27–28.
- LEVÝ, Jiří (1948b). John Donne – básník anglického baroka. *Svobodné noviny*, roč. 4, č. 39, s. 6.
- LEVÝ, Jiří (1949). David Daiches (1947): Robert Louis Stevenson. *Časopis pro moderní filologii*, roč. 32, č. 4, s. 153–155.
- LEVÝ, Jiří (1950). K. H. Mácha's "Máj" Translated into English. *Časopis pro moderní filologii*, roč. 33, č. 3, s. 36–38.
- LEVÝ, Jiří (1951). Skotský regionalismus v poválečné britské literatuře. *Časopis pro moderní filologii*, roč. 34, č. 4, s. 151–155.
- LEVÝ, Jiří (1953). [O některých zákonitostech překladatelské věrnosti](#). Online. Slovo a slovesnost, roč. 14, č. 2. [citováno 2023-12-28].
- LEVÝ, Jiří (1954). O stylistických problémech překladové literatury. *Poznámky a vysvětlivky*, roč. 2, č. 1–3, s. 15–23.
- LEVÝ, Jiří (1955a). K jubileu Walta Whitmana. *Host do domu*, roč. 2, č. 6, s. 263–265.
- LEVÝ, Jiří (1955b). O stylu překladu. *Host do domu*, roč. 2, č. 12, s. 543–544.
- LEVÝ, Jiří (1955c). [Překladatelský proces – jeho objektivní podmínky a psychologie](#). Online. Slovo a slovesnost, roč. 16, č. 2. [citováno 2023-12-28].
- LEVÝ, Jiří (1955d). Vývoj překladatelských teorií a method. In: *Nové práce k otázkám teorie a praxe překladu*. Praha: Interní edice Svazu československých spisovatelů, s. 1–53.
- LEVÝ, Jiří (1955e). Walt Whitman v českých překladech. *Host do domu*, roč. 2, č. 11, s. 513–515.
- LEVÝ, Jiří (1956a). Ben Jonson a William Shakespeare – dva typy dramatu. In: JONSON, Ben. *Alchymista*. Přel. Břetislav HODEK. Praha: Orbis, s. 33–51.

- LEVÝ, Jiří (1956b). Ben Jonson – jeho doba a dílo. In: JONSON, Ben. *Alchymista*. Přel. Břetislav HODEK. Praha: Orbis, s. 5–32.
- LEVÝ, Jiří (1956c). Dvojitý typ dedukce. K referátu o konferenci překladatelů. *Časopis pro moderní filologii*, roč. 38, č. 5, s. 298.
- LEVÝ, Jiří (1957a). Čapkovy překlady ve vývoji českého překladatelství a českého verše. In: ČAPEK, Karel. *Francouzská poesie a jiné překlady*. Praha: SNKLHU, s. 374–406.
- LEVÝ, Jiří (1957b). *České teorie překlady*. 1. vyd. Praha: SNKLHU.
- LEVÝ, Jiří (1957c). K Hrabákovu Úvodu do teorie verše. *Česká literatura*, roč. 5, č. 3, s. 346–350.
- LEVÝ, Jiří (1957d). Neznámá literární činnost Josefoviče Jungmanna. *Česká literatura*, roč. 5, č. 2, s. 215–218.
- LEVÝ, Jiří (1957e). Umělecké otázky překlady. *Česká literatura*, roč. 5, č. 4, s. 379–401.
- LEVÝ, Jiří (1957f). William Blake. *Světová literatura*, roč. 2, č. 6, s. 10–16.
- LEVÝ, Jiří (1957g). K práci v dějinách českého překlady. *Světová literatura*, roč. 2, č. 4, s. 198–207.
- LEVÝ, Jiří (1958a). Divadelní prostor a čas v dramatech Williama Shakespeara a Bena Jonsona. In: *Franku Wollmanovi k sedmdesátinám*. Praha: SPN, s. 647–656.
- LEVÝ, Jiří (1958b). *Úvod do teorie překlady*. Praha: SPN.
- LEVÝ, Jiří (1960a). Některé technické otázky překlady. *Dialog*, roč. 4, č. 3, s. 89–99.
- LEVÝ, Jiří (1960b). Prof. PhDr. Ladislav Cejp. *Časopis pro moderní filologii*, roč. 42, č. 1, s. 25–30.
- LEVÝ, Jiří (1961a). Poezie Williama Butlera Yeatse. In: YEATS, William. B. *Slova snad pro hudbu*. Přel. Jiří VALJA. Praha: SNKLU, s. 7–16.
- LEVÝ, Jiří (1961b). Překladatel Danta. *Host do domu*, roč. 8, č. 2, s. 93.
- LEVÝ, Jiří (1962a). [Izochronie taktů a izosylabismus jako činitele básnického rytmu](#). Online. Slovo a slovesnost, roč. 23, č. 1. [citováno 2023-12-28].
- LEVÝ, Jiří (1962b). Vývoj českého divadelního blankversu. *Česká literatura*, roč. 10, č. 4, s. 438–465.
- LEVÝ, Jiří (1963a). [Deskriptivistický výklad poezie](#). Online. Slovo a slovesnost, roč. 24, č. 4. [citováno 2023-12-28].
- LEVÝ, Jiří (1963b). Teorie informace a literární proces. *Česká literatura*, roč. 11, č. 4, s. 281–307.
- LEVÝ, Jiří (1963c). *Umění překlady*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel.
- LEVÝ, Jiří (1963d). Věda a literatura – věda o literatuře. *Host do domu*, roč. 10, č. 3, s. 117–118.
- LEVÝ, Jiří (1964a). Dramatická parodie Johna Gaye. In: GAY, John. *Žebrácká opera, Polly*. Přel. Jiří VALJA, Praha: SNKLU, s. 7–18.

- LEVÝ, Jiří (1964b). Literární díla přežívají. In: SHAKESPEARE, William. *Romeo a Julie*. Přel. Zdeněk URBÁNEK. Praha: SNKLU, s. 131–133.
- LEVÝ, Jiří (1964c). Matematický a experimentální rozbor verše. *Česká literatura*, roč. 12, č. 3, s. 181–213.
- LEVÝ, Jiří (1964d). Na novou cestu. *Dialog*, roč. 8, č. 3, s. 1–5.
- LEVÝ, Jiří (1964e). O překládání shakespearovského verše a prózy. In: SHAKESPEARE, William. *Historie II, Básně*. Přel. Josef V. SLÁDEK, Antonín KLÁŠTERSKÝ a Jaroslav VRCHLICKÝ. Praha: SNKLU, s. 682–717.
- LEVÝ, Jiří (1964f). Shakespeare a dnešek. *Rovnost*, roč. 79, č. 135, s. 4.
- LEVÝ, Jiří (1964g). Topolův Romeo a Julie. *Rovnost*, roč. 79, č. 274, s. 4.
- LEVÝ, Jiří (1964h). Translation in Czechoslovakia. *Babel*, vol. 10, no. 2, s. 73–76.
- LEVÝ, Jiří (1964i). Wildův Obraz Doriana Graye. In: WILDE, Oscar. *Obraz Doriana Graye*. Přel. Jiří Z. NOVÁK. Praha: Mladá fronta, s. 249–257.
- LEVÝ, Jiří (1965a). [Konference o teorii verše v Brně](#). Online. Slovo a slovesnost, roč. 26, č. 3. [citováno 2023-12-28].
- LEVÝ, Jiří (1965b). Kybernetika a poezie. *Host do domu*, roč. 12, č. 2, s. 56–59.
- LEVÝ, Jiří (1965c). Otázka pro Jiřího Levého. *Literární noviny*, roč. 14, č. 8, s. 2.
- LEVÝ, Jiří (1966a). Československý strukturalismus a zahraniční kontext. In: *Struktura a smysl literárního díla*. Praha: Československý spisovatel, s. 58–69.
- LEVÝ, Jiří (1966b). K metodologické situaci a pracovním výsledkům západní literární vědy. In: *Západní literární věda a estetika*. Praha: Československý spisovatel, s. 9–47.
- LEVÝ, Jiří (1966c). [Mezinárodní versologická konference ve Varšavě](#). Online. Slovo a slovesnost, roč. 27, č. 1. [citováno 2023-12-28].
- LEVÝ, Jiří (1966d). Překladatelství v USA. *Světová literatura*, roč. 11, č. 3, s. 247–249.
- LEVÝ, Jiří (1966e). Úvodem. In: *Západní literární věda a estetika*. Praha: Československý spisovatel, s. 7–8.
- LEVÝ, Jiří (1967a). Doslov. In: *Slovo, písmo, akce, hlas. K estetice kultury technického věku*. Praha: Československý spisovatel, s. 239–244.
- LEVÝ, Jiří (1967b). Úvodní poznámka. In: BENSE, Max. *Teorie textů*. Přel. Bohumila GRÖGEROVÁ a Josef HIRŠAL. Praha: Odeon, s. 7–9.
- LEVÝ, Jiří (1969). *Die literarische Übersetzung. Theorie einer Kunstgattung*. Přel. Walter SCHAMSCHULA. Frankfurt am Main/Bonn: Athenäum.
- LEVÝ, Jiří (1970). Předpoklady generativní poetiky. *Česká literatura*, roč. 18, č. 5–6, s. 419–447.
- LEVÝ, Jiří (1971a). *Bude literární věda exaktní vědou?* Praha: Československý spisovatel.

- LEVÝ, Jiří (1971b). *Paralipomena*. Brno: Universita J. E. Purkyně v Brně.
- LEVÝ, Jiří (1983). *Umění překladu*. 2. vyd. Praha: Panorama.
- LEVÝ, Jiří (1998). *Umění překladu*. 3. vyd. Praha: Ivo Železný.
- LEVÝ, Jiří (2012). *Umění překladu*. 4. vyd. Praha: Apostrof.
- LEVÝ, Jiří (2018). Translation as a Decision Process. In: *To honor Roman Jakobson. Essays on the Occasion of his 70. Birthday, 11. October 1966*. Berlin: De Gruyter Mouton, s. 1171–1182.
- LEVÝ, Jiří (2023). *České teorie překladu*. 3. vyd. Praha: Karolinum.
- LEVÝ, Jiří a ILEK, Bohuslav (1956). *Kapitoly z teorie a metodiky překladu*. Praha: SPN.
- LEVÝ, Jiří a PALA, Karel (1968). Generování veršů jako problém prozodický. In: *Teorie verše II. Sborník druhé brněnské versologické konference*. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, s. 73–80.

6. 2 Sekundární zdroje

- Acta Universitatis Carolinae. Philologica. Minulost, přítomnost a budoucnost české translologie* (2018). Praha: Karolinum, č. 2.
- ALVES, Fabio a ALBIR, Amparo H. (2010). Cognitive Approaches. In: *Handbook of Translation Studies*. Volume 1. Amsterdam: John Benjamins, s. 28–35.
- AUTOR NEUVEDEN (1955). Překlad sblíží národy a bojuje za mír. Z 1. Celostátní konference o uměleckém překladu. *Literární noviny*, roč. 4, č. 50, s. 8.
- AUTOR NEUVEDEN (1956). Překladatelé o svém poslání, o své práci, o svých perspektivách. Z prosincové konference o uměleckém překladu. *Host do domu*, roč. 3, č. 1, s. 24–27.
- BASALAMAH, Salah (2012). Translation Rights. In: *Handbook of Translation Studies*. Volume 3. Amsterdam: John Benjamins, s. 198–202.
- BAUMGARTEN, Stefan a SCHRÖTER, Melani (2017). Discourse Analysis, Interpreting and Translation. In: *The Routledge Handbook of Translation Studies and Linguistics*. London: Taylor and Francis, s. 135–150.
- BEDNÁROVÁ, Katarína (2021). Výpovedná hodnota archívnych materiálov pre výskum dejín prekladu. Poznámky na okraj dejín prekladu z francúzskej literatúry (1750–1918). In: *Archívny výskum (textov) v interdisciplinárnych súvislostiach*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, s. 74–106.
- BRABEC, Michal (2018). Levý za oceánem. *Acta Universitatis Carolinae. Philologica*, č. 2, s. 169–172.
- CLARK, Katerina (2017). Translation and Transnationalism. In: *Translation in Russian Contexts. Culture, Politics, Identity*. New York: Routledge, s. 139–158.
- ČERMÁK, Petr (2012). *Pražský lingvistický kroužek v dokumentech*. Praha: Academia.

- ČERVENKA, Miroslav (1963). O překladu na vědecké bázi. *Literární noviny*, roč. 12, č. 35, s. 5.
- ČERVENKA, Miroslav (1967). Za Jiřím Levým. *Česká literatura*, roč. 15, č. 2, s. 159–162.
- ČERVENKA, Miroslav (1971). Bibliografická poznámka. In: LEVÝ, Jiří. *Bude literární věda exaktní vědou?* Praha: Československý spisovatel, s. 457–459.
- DELABASTITA, Dirk (2010). Literary Studies and Translation Studies. In: *Handbook of Translation Studies*. Volume 1. Amsterdam: John Benjamins, s. 196–208.
- DJOVČOŠ, Martin a TYŠŠ, Igor (2018). Levý a sociológia prekladu? Inšpirácie a paralely – náčrt problematiky. *Acta Universitatis Carolinae. Philologica*, č. 2, s. 43–58.
- DOLEŽEL, Lubomír (2013). *Život s literaturou. Vzpomínky a rozhovory*. Praha: Academia.
- ĎOUBALOVÁ, Jana (2019). Kvalita v simultánním tlumočení – otázka definice kvality tlumočení a kognitivní přístup ke kvalitě SI jako strategickému rozhodovacímu procesu. *Acta Universitatis Carolinae. Philologica*, č. 4, s. 45–57.
- DUBĚDA, Tomáš (2023). [From Jiří Levý's Model of Translatorial Decision-Making to Optimality Theory. An Application to Legal Translation](#). Online. Translator. [citováno 2024-03-04].
- DURDÍK, Josef (1881). O umění překladatelském. In: LEVÝ, Jiří. *České teorie překladu II*. vyd. 3. Praha: Karolinum, s. 142–153.
- EISNER, Pavel (1936). [O věcech nepřeložitelných](#). Online. Slovo a slovesnost, roč. 4, č. 2. [citováno 2023-12-28].
- FIFE, Wayne (2005). *Doing fieldwork. Ethnographic Methods for Research in Developing Countries and Beyond*. New York: Palgrave Macmillan.
- FISCHER, Otokar (1916). Překladatelství. In: LEVÝ, Jiří. *České teorie překladu II*. vyd. 3. Praha: Karolinum, s. 293–299.
- FISCHER, Otokar (1929). O překládání básnických děl. In: LEVÝ, Jiří. *České teorie překladu II*. vyd. 3. Praha: Karolinum, s. 299–317.
- FISCHER, Otokar (1937). Od praxe k teorii. In: LEVÝ, Jiří. *České teorie překladu II*. 3. vyd. Praha: Karolinum, s. 317–322.
- FLYNN, Peter (2013). Author and Translator. In: *Handbook of Translation Studies*. Volume 4. Amsterdam: John Benjamins, s. 12–19.
- FORMÁNKOVÁ, Věra (1964). [Významná práce z teorie překládání](#). Online. Naše řeč, roč. 47, č. 2. [citováno 2023-12-28].
- FRANĚK, Jiří (1965). Místo Levého v teoretických úvahách o překládání. *Dialog*, roč. 9, č. 4, s. 175–181.
- GAILLET, Lynée L. (2012). (Per)Forming Archival Research Methodologies. *College Composition and Communication*, vol. 64, no. 1, s. 35–58.
- GAMBIER, Yves a DOORSLAER, Luc van (ed.). (2021). *Handbook of Translation Studies*. Volume 5. Amsterdam: John Benjamins.

- GETTA, Elizaveta (2019). Levý, Jiří: Umění překladu. Tři fáze překladatelovy práce. Translatologická analýza českého a německého vydání. *Acta Universitatis Carolinae. Philologica*, č. 1, s. 57–73.
- GETTA, Jelizaveta (2021a). Geneze a zahraniční recepcce Umění překladu Jiřího Levého. *Svět literatury*, roč. 31, č. 1, s. 9–25.
- GETTA, Jelizaveta (2022). Styl v literárním překladu prizmatem Karla Hausenblase. *Bohemica Litteraria*, roč. 25, č. 1, s. 76–92.
- GETTA, Jelizaveta (2021b). Překladatelské problémy a posuny v překladu Umění překladu do němčiny. Srovnávací analýza. *Časopis pro moderní filologii*, roč. 103, č. 2, s. 230–249.
- GROMOVÁ, Edita; MÜGLOVÁ, Daniela a MUNKOVÁ, Daša (2019). Avantgardný prínos Jiřího Levého a Antona Popoviča v kontexte súčasného translatologického vývoja. In: *Jiří Levý. Zakladatel československé translatologie*. Brno: Masarykova univerzita, s. 15–25.
- GRYGAR, Mojmir (1999). *Terminologický slovník českého strukturalismu. Obecné pojmy estetiky a teorie umění*. Brno: Host.
- HAUSENBLAS, Karel (1965). Překládání a teorie literatury (Nad knihou J. Levého Umění překladu). *Česká literatura*, roč. 13, č. 2, s. 155–168.
- HAUSENBLAS, Karel (1971). Překlady umělecké literatury. In: *Výstavba jazykových projevů a styl*. Praha: Universita Karlova, s. 79–99.
- HAUSENBLAS, Karel (1983). Úvodem k druhému vydání. In: LEVÝ, Jiří. *Umění překladu*. 2. vyd. Praha: Panorama, s. 5–12.
- HAVRÁNEK, Bohuslav; JAKOBSON, Roman; MATHESIUS, Vilém; MUKAŘOVSKÝ, Jan a TRNKA, Bohumil (1935). *Úvodem*. Online. Slovo a slovesnost, roč. 1, č. 1. [citováno 2023-12-28].
- HERMANS, Theo (2020). Descriptive Translation Studies. In: *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*. Third edition. Abingdon: Routledge, s. 143–147.
- HEŘMAN, Zdeněk (1958). Zajímavá literárněvědná publikace. *Literární noviny*, roč. 7, č. 31, s. 5.
- HLAVSA, Zdeněk (1969). *Sborník na počest R. Jakobsona*. Online. Slovo a slovesnost, roč. 30, č. 4. [citováno 2024-02-10].
- HONZÍK, Jan (1996). Ediční poznámka. In: LEVÝ, Jiří. *České teorie překladu*. 2. vyd. Praha: Ivo Železný, s. 273–274.
- HRABÁK, Josef (1967a). Za Jiřím Levým. *Estetika*, roč. 4, č. 2, s. 181.
- HRABÁK, Josef (1967b). Zemřel Jiří Levý. In: *Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity. Řada literárněvědná*, roč. 16, č. 4, s. 185–186.
- HRABÁK, Josef (1971a). [Úvodní text bez názvu]. In: LEVÝ, Jiří. *Paralipomena*. Brno: Universita J. E. Purkyně v Brně, s. 7.
- HRABÁK, Josef (1971b). Doslov. In: LEVÝ, Jiří. *Bude literární věda exaktní vědou?* Praha: Československý spisovatel, s. 450–456.

- HRDLIČKA, Milan (1996). Jiří Levý – zakladatel moderní české vědy o překladu. *ToP*, roč. 7, č. 32, s. 4–5.
- CHMELAŘOVÁ, Eliška (2014). *Odborný překlad a organizovaná činnost překladatelů ve 2. polovině 20. století*. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Filozofická fakulta.
- CHVATÍK, Květoslav (2001). *Strukturální estetika*. Brno: Host.
- JÄÄSKELÄINEN, Riitta (2012). Translation Psychology. In: *Handbook of Translation Studies*. Volume 3. Amsterdam: John Benjamins, s. 191–197.
- JEŘÁBEK, Dušan (1967). Za Jiřím Levým. *Časopis pro moderní filologii*, roč. 49, č. 3, s. 169–170.
- JETTMAROVÁ, Zuzana (2010). *Kontexty (v) překladovosti*. Praha. Disertační práce. Univerzita Karlova. Filozofická fakulta.
- JETTMAROVÁ, Zuzana (2011). Editor's Introduction to the English Edition. In: LEVÝ, Jiří. *The Art of Translation*. Přel. Patrick J. CORNESS. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, s. XV–XXV.
- JETTMAROVÁ, Zuzana (2012). Předmluva ke čtvrtému vydání. In: LEVÝ, Jiří. *Umění překladu*. 4. vyd. Praha: Apostrof, s. 5–12.
- JETTMAROVÁ, Zuzana (2016). *Mozaiky překladu*. Praha: Karolinum.
- JETTMAROVÁ, Zuzana (2018). Bibliografie Jiřího Levého. *Acta Universitatis Carolinae. Philologica*, č. 2, s. 185–198.
- JETTMAROVÁ, Zuzana a KRÁLOVÁ, Jana (2023). České teorie překladu očima 21. století. Předmluva ke třetímu vydání. In: LEVÝ, Jiří. *České teorie překladu*. 3. vyd. Praha: Karolinum, s. 7–15.
- JUNGMANN, Josef (1846). Ze Slovesnosti. In: LEVÝ, Jiří. *České teorie překladu II*. 3. vyd. Praha: Karolinum, s. 40–44.
- KLIMEŠ, Lukáš (2018). Básník a překladatel Jiří Kovtun. *Acta Universitatis Carolinae. Philologica*, č. 2, s. 91–100.
- KRÁLOVÁ, Jana (2011). Translation Studies in the First Years of Slovo a slovesnost (SaS). *Acta Universitatis Carolinae. Philologica*, č. 2, s. 115–122.
- KRÁLOVÁ, Jana (2018). K redefinici vybraných pojmů ve španělské translatologii optikou prací Jiřího Levého. *Acta Universitatis Carolinae. Philologica*, č. 2, s. 155–162.
- KRÁLOVÁ, Jana a JETTMAROVÁ, Zuzana (2008). *Tradition Versus Modernity. From the Classic Period of the Prague School to Translation Studies at the Beginning of the 21st Century*. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta.
- KRÁLOVÁ, Jana a SVOBODA, Tomáš (2016). Jiří Levý en el contexto de la investigación de la época y en la actualidad. *Mutatis Mutandis*, vol. 9, no. 2, s. 205–223.
- KUPKOVÁ, Ivana (2019). Odkaz Jiřího Levého v súčasnej slovenskej kritike umeleckého prekladu. In: *Jiří Levý. Zakladatel československé translatologie*. Brno: Masarykova univerzita, s. 39–50.

- KUPKOVÁ, Ivana a FISCHER, Zbyněk (ed.) (2019). *Jiří Levý. Zakladatel československé translatologie*. Brno: Masarykova univerzita.
- KYLOUŠEK, Petr (2016). Prof. PhDr. Otakar Levý. *Universitas – revue Masarykovy univerzity*, roč. 49, č. 3, s. 45–46.
- LAIHO, Leena (2013). Original and Translation. In: *Handbook of Translation Studies*. Volume 4. Amsterdam: John Benjamins, s. 123–129.
- LAMBERT, José (2010). The Languages of Translation. Keys to the Dynamics of Culture. In: *Translation and Cultural Identity. Selected Essays on Translation and Cross-Cultural Communication*. Newcastle: Cambridge Scholars Publishing, s. 33–60.
- LEŠKA, Oldřich (1999). Mukařovský's Semiotic Conception of Poeticity and its Role in the Development of the Prague Circle. In: *Jan Mukařovský and the Prague School*. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, s. 200–202.
- MALÝ, Jakub (1854). O překládání klasiků se zvláštním zřetelem na Shakespeara. In: LEVÝ, Jiří. *České teorie překlada II*. 3. vyd. Praha: Karolinum, s. 110–129.
- MALÝ, Radek (2019). Goethův Faust v novém českém překladu (s přihlédnutím k úvahám Jiřího Levého). In: *Jiří Levý. Zakladatel československé translatologie*. Brno: Masarykova univerzita, s. 62–70.
- MÁNEK, Bohuslav (2018). Jiří Levý a česká anglistika a amerikanistika. *Acta Universitatis Carolinae. Philologica*, č. 2, s. 73–80.
- MATĚJKA, Ladislav (2014). Sociologické zájmy pražské školy. Český strukturalismus a/versus interpretace. In: *Český strukturalismus v diskusi*. Brno: Host, s. 13–22.
- MATHESIUS, Vilém (1913). O problémech českého překladatelství. *Přehled. Týdenník věnovaný veřejným otázkám*, roč. 11, č. 49, s. 807–808.
- MATHESIUS, Vilém (1943). [Poznámky o překládání cizího blankversu a o českém verši jambickém vůbec](#). Online. Slovo a Slovesnost, roč. 9, č. 1. [citováno 2023-12-28].
- MELLINGER, Christopher D. (2023). Translation and Interpreting in Bilingual and Monolingual Communities. In: *The Routledge Handbook of Translation, Interpreting and Bilingualism*. London: Routledge, s. 314–327.
- MEYLAERTS, Reine (2011). Translation Policy. In: *Handbook of Translation Studies*. Volume 2. Amsterdam: John Benjamins, s. 163–168.
- MITREVSKI, Dime (2016). Jiří Levý – humanista (1926–1967). *Universitas – revue Masarykovy univerzity*, roč. 49, č. 3, s. 46–47.
- MOROZOVOVÁ, Nina (1995). *Osobnosti české a slovenské teorie překlada. Jiří Levý jako zakladatel moderní české teorie překlada*. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Filozofická fakulta.
- MORRIS, Sammie L. a ROSE, Shirley K. (2010). Invisible Hands. Recognizing Archivists' Work to Make Records Accessible. In: *Working in the Archives. Practical Research Methods for Rhetoric and Composition*. Carbondale: Southern Illinois University, s. 51–78.

- MRAČEK, David (2018). Jiří Levý a didaktika překladu. *Acta Universitatis Carolinae. Philologica*, roč. 2, s. 59–71.
- MRAČKOVÁ VAVROUŠOVÁ, Petra (2018). Soudobá recepce díla Jiřího Levého ve Španělsku a Iberoamerice. *Acta Universitatis Carolinae. Philologica*, č. 2, s. 143–153.
- MUKAŘOVSKÝ, Jan (1930). Varianty a stylistika. In: *Studie II*. Brno: Host, s. 215–219.
- MUKAŘOVSKÝ, Jan (1934a). K českému překladu Šklovského Teorie prózy. In: *Studie I*. Brno: Host, s. 501–508.
- MUKAŘOVSKÝ, Jan (1934b). Umění jako sémiologický fakt. In: *Studie I*. Brno: Host, s. 208–214.
- MUKAŘOVSKÝ, Jan (1936a). *Estetická funkce, norma a hodnota jako sociální fakty*. Praha: František Borový.
- MUKAŘOVSKÝ, Jan (1936b). Francouzská poezie Karla Čapka. In: *Studie II*. Brno: Host, s. 300–304.
- MUKAŘOVSKÝ, Jan (1937). Individuum v umění. In: *Studie I*. Brno: Host, s. 255–258.
- MUKAŘOVSKÝ, Jan (1940, 1941). Strukturalismus v estetice a vědě o literatuře. In: *Studie I*. Brno: Host, s. 9–25.
- MUKAŘOVSKÝ, Jan (1945). Pojem celku v teorii umění. In: *Studie I*. Brno: Host, s. 39–49.
- MUKAŘOVSKÝ, Jan (1946). O strukturalismu. In: *Studie I*. Brno: Host, s. 26–38.
- MUNDAY, Jeremy (2016). *Introducing Translation Studies. Theories and Applications*. Fourth edition. London: Routledge.
- MUNDAY, Jeremy; BLAKESLEY, Jacob a PINTO, Sara Ramos (2022). *Introducing Translation Studies. Theories and Applications*. Fifth edition. London: Routledge.
- Mutatis Mutandis. Revista Latinoamericana de Traducción, Ejemplar dedicado a: "The Art of translation": Jiří Levý (1926–1967) y la otra historia de la Traductología* (2016). Columbia: Universidad de Antioquia, vol. 9, no. 2.
- NANCI, Giovanna (2016). La critica della traduzione di Jiří Levý in relazione al modello analitico di Lance Hewson. *Mutatis mutandis*, vol. 9, no. 2, s. 286–305.
- NAVRÁTIL, Martin (2021). Archívny výskum v literárnohistorickom badaní. In: *Archívny výskum (textov) v interdisciplinárnych súvislostiach*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, s. 40–61.
- NOVOTNÝ, František (1935). [O překládání z filosofického jazyka Platonova](#). Online. Slovo a slovesnost, roč. 3, č. 1. [citováno 2023-12-28].
- OBDRŽÁLKOVÁ, Vanda (2016). Translation as a Decision-Making Process. An Application of the Model Proposed by Jiří Levý to Translation into a Non-Mother Tongue. *Mutatis mutandis*, vol. 9, no. 2, s. 306–327.
- OSOLSOBĚ, Ivo (1993). Anachronismy Jiřího Levého. *Tvar*, roč. 4, č. 27–28, s. 16.
- OSOLSOBĚ, Ivo (2002). *OstENZE, hra, jazyk*. Brno: Host.

- PAVELKA, Jiří (1986). K nedožitým šedesátinám Jiřího Levého. *Universitas*, roč. 19, č. 4, s. 100–102.
- PECHAR, Jiří (1996). Předmluva k 2. vydání. In: LEVÝ, Jiří. *České teorie překladu*. 2. vyd. Praha: Ivo Železný, s. 8–14.
- PEPRNÍK, Jaroslav (1996). Jiří Levý. In: *Zakladatelé a pokračovatelé. Památník osobností obnovené univerzity*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, s. 121–123.
- PLEŠÁK, Miroslav; KUNDERA, Ludvík a RUSZELÁK, Josef (ed.) (1997). *Vivat Academia. Publikace k 50. výročí Janáčkovy akademie múzických umění v Brně 1947–1997*. Brno: Janáčková akademie múzických umění v Brně.
- POPPOVÁ, Věra (1967). Jiří Levý zemřel. *Literární noviny*, roč. 16, č. 3, s. 4.
- POŠTA, Miroslav (2012). Ediční poznámka ke 4. vydání. In: LEVÝ, Jiří. *Umění překladu*. 4. vyd. Praha: Apostrof, s. 343.
- PROCHÁZKA, Miroslav (1982). Jiří Levý a vývoj literární teorie. *Estetika*, roč. 19, č. 4, s. 219–228.
- PROCHÁZKA, Vladimír (1942). [Poznámky k překladatelské technice](#). Online. Slovo a slovesnost, roč. 1, č. 8. [citováno 2023-12-28].
- RADÓ, György (1985). Jiří Levý: Umění překladu. *Babel*, vol. 31, no. 2, s. 109.
- ROSSELS, Vladimir (1974). Predislovije. In: LEVYJ, Irži. *Iskusstvo perevoda*. Moskva: Progress, s. 6–20.
- RUBÁŠ, Stanislav (2018). Levého máchovské studie a nový anglický překlad „Máje“. *Acta Universitatis Carolinae. Philologica*, č. 2, s. 81–89.
- SCHAMSCHULA, Walter (1969). Vorwort. In: LEVÝ, Jiří. *Die literarische Übersetzung. Theorie einer Kunstgattung*. Frankfurt am Main/Bonn: Athenäum, s. 9–11.
- SCHULTZE, Brigitte (2015a). Jiří Levý's Contributions to Drama Translation Revisited. *Acta Universitatis Carolinae. Philologica*, č. 3, s. 27–37.
- SCHULTZE, Brigitte (2015b). Jiří Levý's Contribution to Translation Studies as Represented in the De Gruyter Encyclopedia ÜBERSETZUNG, TRANSLATION, TRADUCTION. *Acta Universitatis Carolinae. Philologica*, č. 3, s. 105–112.
- SIEBEROVÁ, Jana (ed.) (2014). [Psí víno. Časopis pro současnou poezii](#), roč. 68. [citováno 2023-12-28].
- SOCHOR, Karel a TYL, Zdeněk (1959). [Z knih, časopisů a novin](#). Online. Naše řeč, roč. 42, č. 3–4. [citováno 2023-12-28].
- STŘEDOVÁ, Kateřina (2019a). Archivní prameny v translatologickém výzkumu – kde je hledat a jak s nimi pracovat? *Acta Universitatis Carolinae. Philologica*, č. 1, s. 93–106.
- STŘEDOVÁ, Kateřina (2019b). Critical Archival Research in Translation Studies. When a Translation Scholar Becomes an Archivist-Researcher. *Mutatis mutandis*, vol. 12, no. 2, s. 500–518.
- SUCHOMEL, Milan (2019). Věda, filozofie, literatura. Před padesáti lety zemřel Jiří Levý. In: *Jiří Levý. Zakladatel československé translatologie*. Brno: Masarykova univerzita, s. 9–14.

- SVOBODA, Tomáš (2018). Hermeneutické čtení děl Jiřího Levého. *Acta Universitatis Carolinae. Philologica*, č. 2, s. 21–41.
- SVOBODA, Tomáš (2020). Model translatické analýzy podle Jiřího Levého. In: *Hipánistika y Traductología. Dos pasiones. Jana Kralová in honorem*. Madrid: Ommpress, s. 181–202.
- SVOBODA, Tomáš (2023). *Horizonty překladau. K teorii překládání u Jiřího Levého*. Praha: Karolinum. [citace dle předtiskové verze]
- ŠALDA, František Xaver (1893). Překlad v národní literatuře. In: LEVÝ, Jiří. *České teorie překladau II*. 3. vyd. Praha: Karolinum, s. 192–193.
- ŠPIRK, Jaroslav (2014). The Art of Translation. *Target*, vol. 26, no. 3, s. 503–507.
- THEIMEROVÁ, Věra (1967). Soupis odborných prací Jiřího Levého. *Česká literatura*, roč. 15, č. 3, s. 274–283.
- TIRABASSI, Katherine E. (2010). Journeying into the Archives. Exploring the Pragmatics of Archival Research. In: *Working in the Archives. Practical Research Methods for Rhetoric and Composition*. Carbondale: Southern Illinois University, s. 169–180.
- TYL, Zdeněk (1956). [Z knih, časopisů a novin](#). Online. Naše řeč, roč. 39, č. 1–2. [citováno 2023-12-28].
- TYL, Zdeněk (1957). *Bibliografie české lingvistiky 1951–1951. Jazykověda obecná, indoevropská, slovanská a česká*. Praha: Nakladatelství československé akademie věd.
- TYŠŠ, Igor (2021). Archívny výskum (textov) v interdisciplinárnych súvislostiach. Úvodne poznámky a glosy. In: *Archívny výskum (textov) v interdisciplinárnych súvislostiach*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, s. 8–39.
- ULIČNÝ, Miloslav (1996). Jiří Levý stále aktuální. *Literární noviny*, roč. 8, č. 46, s. 5.
- ULIČNÝ, Miloslav (2016). Hispánská literatura v Českých teoriích překladau Jiřího Levého. *Svět literatury*, roč. 26, č. 54, s. 165–173.
- VASÁK, Pavel (1974). Výbor prací Jiřího Levého. *Česká literatura*, roč. 21, č. 3, s. 271–275.
- VENUTI, Lawrence (ed.) (2000). *The Translation Studies Reader*. London: Routledge.
- VYCHODILOVÁ, Zdeňka (2019). Olomoucká etapa v profesním životě Jiřího Levého. Jiří Levý jako inspirace pro současnou rusistickou překladatelskou praxi. In: *Jiří Levý. Zakladatel československé translatické*. Brno: Masarykova univerzita, s. 95–106.
- WELLEK, René (1935). [Překladatelský oříšek](#). Online. Slovo a slovesnost, roč. 1, č. 1. [citováno 2023-12-28].
- WINNER, Thomas (2014). Tvůrčí osobnost pohledem pražského lingvistického kroužku. Teorie a důsledky. In: *Český strukturalismus v diskusi*. Brno: Host, s. 155–172.
- ZMĚLÍK, Richard (2017). Bude literární věda exaktní vědou ve století jednadvacátém? *Bohemica litteraria*, roč. 20, č. 2, s. 35–45.

ŽELEZNÝ, Ivo (1998). Poznámka vydavatele. In: LEVÝ, Jiří. *Umění překlada*. 3. vyd. Praha: Ivo Železný, s. 391.

6. 3 Archivní fondy

Archiv Masarykovy univerzity, Osobní spisy, signatura A2 FF, Jiří Levý, číslo příručky 22/4.

Archiv Masarykovy univerzity, Rektorát, Osobní spisy, signatura A1, K 105/2140.

Archiv Masarykovy univerzity, Osobní spisy, Jiří Levý, signatura B34.

Archiv Univerzity Karlovy. Osobní fond Karla Hausenblase.

Archiv Univerzity Palackého v Olomouci, Rektorát Univerzity Palackého v Olomouci, Osobní spisy, karton 45, pořadové číslo 990, Jiří Levý.

Státní oblastní archiv v Praze, Fond nakladatelství Odeon, karton 736, složka Levý, Jiří.

Státní oblastní archiv v Praze, Fond nakladatelství Panorama, pořadové číslo 6, složka Litfond 1979–1984.

Literární archiv Památníku národního písemnictví, Svaz československých spisovatelů, Překladačská sekce, číslo příručky 34/92, karton 509, Plenární schůzce 1957–1970.

Literární archiv Památníku národního písemnictví, Osobní spisy, Jiří Levý.

7 Přehled publikovaných prací, konferenčních příspěvků, pedagogické a další akademické činnosti autorky disertace

7.1 Publikované práce

Články v časopisech

GETTA, Jelizaveta (2022). Styl v literárním překladu prizmatem Karla Hausenblase. *Bohemica Litteraria*, roč. 25, č. 1, s. 76–92.

GETTA, Jelizaveta (2021). Překladatelské problémy a posuny v překladu Umění překladu do němčiny. Srovnávací analýza. *Časopis pro moderní filologii*, roč. 103, č. 2, s. 230–249.

GETTA, Jelizaveta (2021). Geneze a zahraniční recepce Umění překladu Jiřího Levého. *Svět literatury*, roč. 31, č. 1, s. 9–25.

GETTA, Elizaveta (2021). Interpreting in Tanzania from the Perspective of Tanzanian Interpreters. *Intercultural Communication in Inter/national Dimensions. Babel*, vol. 67, no. 5, s. 553–578.

GETTA, Elizaveta (2019). Levý, Jiří: Umění překladu. Tři fáze překladatelovy práce. Translatologická analýza českého a německého vydání. *Acta Universitatis Carolinae. Philologica*, č. 1, s. 57–73.

Monografie

GETTA, Jelizaveta (2019). *Jak se tlumočilo a tlumočí v Namibii. Přehled od dob koloniálních až po současnost*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy.

Kapitoly ve sbornících a monografiích

GETTA, Elizaveta (2023). Der Einfluss der deutschen romantischen Philosophie auf die Sprachpraxis in Namibia während der deutschen Kolonialzeit. In: *Erinnern, Verstehen und Versöhnen. Die Erinnerungsarbeit als Weg zur Schaffung eines nachhaltigen Friedens*. Münster: LIT Verlag, s. 357–383.

GETTA, Jelizaveta (2021). Doslov. In: RADA, Michael. *Od Gigiri po Kakumu. Tlumočení a jeho role v moderní keňské společnosti*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, s. 115–118.

GETTA, Elizaveta (2021). *Interpreters as Preservers of the National Identity in the 21st Century – Case Study of Tanzania*. Online. In: The Roles and Identities of Interpreters and Translators in an Ever-Changing World. Interpreting and Translation Research Institute, s. 149–158. Dostupné z: http://itri.hufs.ac.kr/en/html/sub0304.html?mid=intro05_01&journal=2&pageNm=&searchType=title&searchValue=&issue=29284&year=2021&Page=3 [citováno 2023-01-19].

Odborné recenze

GETTA, Jelizaveta (2022). Literární překlad jako odraz společnosti. *Svět literatury*, roč. 32, č. 2, s. 182–187.

Zprávy z konferencí

GETTA, Jelizaveta a FELBR, Lukáš (2022). Pragestt 2022 – internationaler als nie zuvor. *Brücken. Germanistisches Jahrbuch Tschechien – Slowakei*, roč. 29, č. 1, s. 191–195.

GETTA, Jelizaveta (2021). Zpráva z konference The 20th ITRI International Conference – The Roles and Identities of Interpreters and Translators in an Ever-Changing World. *ToP*, roč. 32, č. 141, s. 24–26.

GETTA, Jelizaveta a FELBR, Lukáš (2021). Zpráva z desátého ročníku studentské germanistické konference Pragestt. *Jazykovědné aktuality*, č. 1–2, s. 42–46.

GETTA, Jelizaveta (2021). Zpráva z mezinárodního lingvistického kolokvia 56th Linguistics Colloquium – Translation, Multilinguality and Cognition. *Jazykovědné aktuality*, č. 1–2, s. 47–51.

7. 2 Konferenční příspěvky

History of Interpreting in South West Africa and German East Africa. Předneseno na konferenci *X Congresso Internacional da Associação Ibérica de Estudos de Tradução e Interpretação (AIETI)*. Braga, 16. 6. 2022.

Retranslation History of The Art of Translation. Předneseno na konferenci *Retranslation in Context 5*. Budapešť, 21. 4. 2022.

Ethnographic Approach to Research on Interpreting in Tanzania. Challenges of Adjusting the Methodology. Předneseno na konferenci *International Conference: Field Research on Translation and Interpreting*. Vídeň (online), 17. 2. 2022.

Der Einfluss deutscher Kolonialzeit auf den heutigen Status des Deutschen in Namibia und Tanzania. Předneseno na konferenci *Formen der Erinnerungspflege nach Kriegs- und Gewalterfahrung*. Freiburg (online), 10. 9. 2021.

The Art of Translation by Jiří Levý. Literary Translation Theory Written in a Minor Language. Předneseno na konferenci *55th Linguistics Colloquium Inter- and Intralinguistic Contrasts*. Rzeszów (online), 8. 9. 2021.

The Impact of the Colonial Language Policy in German South West Africa and German East Africa on the Current Language Situation in Namibia and Tanzania. Předneseno na konferenci *Conference of the International Association of Colonial and Postcolonial Linguistics 2021*. Kapské Město (online), 28. 6. 2021.

Interkulturelle Kommunikation in Namibia und Tansania während der deutschen Kolonialzeit. Předneseno na kolokviu *EZS-Kolloquium* Univerzity v Heidelbergu. Heidelberg (online), 20. 5. 2021.

Dolmetschen in der ehemaligen deutschen Kolonie Deutsch-Südwestafrika. Předneseno na konferenci *STIAL: VI Simposio de Traducción e Interpretación del/al Alemán*. Salamanca (online), 6. 5. 2021.

Challenging Archival Research in Translation Studies. Předneseno na konferenci *Humanities and Social Sciences Facing the Unexpected*. Praha, CEFRES & École des hautes études en sciences sociales (online), 12. 4. 2021.

Interpreters as Preservers of the National Identity in the 21st Century – Case Study of Tanzania. Předneseno na konferenci *The 20th ITRI International Conference: The Roles and Identities of Interpreters and Translators in an Ever-Changing World*. Soul (online), 23. 1. 2021.

Tlumočení v Africe. Předneseno na workshopu *Transkunst*. Vídeň–Praha–Ostrava (online), 7. 12. 2020.

Multilingualism in Namibia during the German Colonisation – Challenges and Solutions. Předneseno na konferenci *56th Linguistics Colloquium: Translation, Multilinguality and Cognition*. Magdeburg (online), 26. 11. 2020.

[Mezikulturní komunikace v Německé jihozápadní Africe](#). Vytvořeno jako audiopřednáška pro Kruh moderních filologů. Na Youtube nahráno 1. 12. 2020.

[Klikaté cesty Umění překladu](#). Vytvořeno jako audiopřednáška pro Kruh moderních filologů. Na Youtube nahráno 25. 11. 2020.

Translation in Namibia during the German Colonial Times. Předneseno na konferenci *3rd Id-Ts Graduate Event for Doctoral Students*. Istanbul (online), 13. 11. 2020.

7.3 Pedagogická činnost

AR 2023/2024: Výuka volitelného předmětu „Czech Culture through the Prism of Czech Humanists, Thinkers and Artists“ pro zahraniční studenty programu Erasmus+.

AR 2021/2022: Výuka volitelného online předmětu „Developing Interpreting Skills in the Era of Global Challenges“ pro studenty univerzit aliance 4EU+.

AR 2021/2022: Výuka volitelného předmětu „Czech Culture through the Prism of Czech Humanists, Thinkers and Artists“ pro zahraniční studenty programu Erasmus+.

AR 2019/2020: Výuka povinně volitelného předmětu „Tlumočení III“ pro 3. ročník bakalářského studia oboru Mezikulturní komunikace čeština – němčina.

7.4 Další akademická činnost

Granty

GAUK 68420: „Překladatelská evoluce Umění překladu: Komparativní analýza českého originálu a jeho německého překladu, doplněná o komentáře překladatele ke spolupráci s autorem, Jiřím Levým“, hlavní řešitelka, 2020–2022.

GAUK: 208119: „Komparativní pohled na tlumočení v Tanzanii, Keni a Papui Nové Guineji od dob koloniální nadvlády až po současnost“, spoluřešitelka, 2019–2022.

GA UK 268218: „Tlumočení mezi německými kolonialisty a místním obyvatelstvem v Namibii během období, kdy byla německou kolonií“, hlavní řešitelka, 2018–2020.

Organizační činnost

Členka organizačního týmu mezinárodní studentské konference [PRAGESTT](#), pořádané na Ústavu germánských studií FF UK (2015–2024).

Participace na organizaci výstavy k 55. výročí úmrtí Jiřího Levého, pořádané na Ústavu translatologie FF UK (2023).

Participace na organizaci konference Philotrans, pořádané na Ústavu translatologie FF UK ve spolupráci s partnerskými univerzitami aliance 4EU+ (2022).

Organizace odborné exkurze do Berlína pro studenty Ústavu germánských studií FF UK (2019).

Zahraníční studijní a výzkumné pobyty

Doktorandská odborná stáž na Lipské univerzitě (15. 1. – 29. 1. 2024).

Kurz *Academic Writing Skills* na Atlantic Language School v Galway (24. 7. – 28. 7. 2023).

Letní škola k lingvistickému projektu [CATMA](#) na Milánské univerzitě (23. 6. – 24. 6. 2022).

Doktorandská odborná stáž na Bogazici University v Istanbulu (10. 10. – 20. 10. 2021).

Badatelský pobyt ve výzkumném centru Basler Afrika Bibliographien (16. 8. – 21. 8. 2020).

Výzkumný pobyt na University of Dar es Salaam v Tanzanii (20. 1. – 24. 1. 2020).

Překladačský workshop „Hledáme jádro pudla“ na Lipské univerzitě (5. 11. – 9. 11. 2019).

Výzkumný pobyt na University of Dar es Salaam v Tanzanii (14. 9. – 28. 9. 2019).

Výzkumný pobyt na University of Nairobi v Keni (14. 7. – 27. 7. 2019).

Výzkumný pobyt v Namibii za účelem sběru dat k diplomové práci „Tlumočení mezi německými kolonisty a místním obyvatelstvem v Namibii během období, kdy byla německou kolonií“ (23. 7. – 15. 8. 2018).

Erasmus+ pobyt na Vídeňské univerzitě (březen – červen 2017).

Studijní pobyt na Humboldtově univerzitě (červen – červenec 2016).